

SPRAWOZDANIE ZA OKRES 2022 – 2023
Z REALIZACJI „POWIATOWEGO PROGRAMU OPIEKI NAD
ZABYTKAMI POWIATU CHOSZCZEŃSKIEGO
NA LATA 2021 – 2024”

Starostwo Powiatowe w Choszcznie
Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych

1. WPROWADZENIE

„Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami na lata 2021 – 2024 Powiatu Choszczeńskiego” zakłada budowanie tożsamości regionalnej oraz promocję turystyczną powiatu choszczeńskiego. Dokument zawiera założenia realizacji celów programu. Głównym celem jest dążenie do poprawy stanu zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego, a przez to zachowanie piękna krajobrazu kulturowego. Program ma pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe powiatu choszczeńskiego. Stanowi element polityki samorządowej, pozwala na podejmowanie zaplanowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kultury. Jako materiał bazowy może być wykorzystywany przez środowiska badawcze i naukowe, właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych oraz osoby zainteresowane kulturą i dziedzictwem kultury. Opracowanie programu opieki nad zabytkami służy rozwojowi powiatu przez dążenie do poprawy stanu zachowania zabytków, eksponowania walorów krajobrazu kulturowego, wykorzystania zabytków na potrzeby społeczne, gospodarcze i edukacyjne. Istotnym celem jest kształtowanie świadomości oraz uwrażliwienie mieszkańców powiatu na potrzeby związane z właściwym utrzymaniem i ochroną lokalnego środowiska kulturowego. Podejmowane działania skierowane są głównie na zahamowanie procesów degradacji zabytków, przy jednoczesnym zwiększeniu atrakcyjności zabytków poprzez turystyczne zagospodarowanie walorów przyrodniczych powiatu i równoległym budowaniu wiedzy o lokalnych zasobach dziedzictwa kulturowego.

Zabytki stanowią świadectwo historii i kultury lokalnej, regionalnej i narodowej, a także decydują o tożsamości miejsca. Chcąc zachować łączność pomiędzy pokoleniami należy dążyć do ich zachowania. Powiat choszczeński to obszar wartościowy pod względem dziedzictwa kulturowego ukształtowany na przestrzeni kilku wieków przez działalność ludzi zamieszkujących ten region. Występujące na terenie powiatu zabytki są nie tylko materialnym śladem przeszłości, lecz także cennym elementem kultury, przyczyniającym się do kształtowania przyjaznego otoczenia jego mieszkańców.

Rada Powiatu w Choszczynie uchwałą Nr XII/100/2016 z dnia 17 czerwca 2016 r. uchwaliła „Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Choszczeńskiego na lata 2016-2020”. Program został ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego w dniu 12 sierpnia 2016 r., poz. 3260. Kolejnym dokumentem kontynuującym i zachowującym ciągłość powiatowego programu jest „Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Choszczeńskiego na lata 2021 – 2024” przyjęty przez Radę Powiatu Choszczeńskiego uchwałą nr XXV/220/2021 z dnia 15 grudnia 2021 r. Program został ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego w dniu 23 grudnia 2021 r., poz. 5894. Oba programy wcześniej zostały pozytywnie

zaopiniowane przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Szczegółowe cele powiatowego programu opieki nad zabytkami zawarte są w art. 87 ust. 2 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zgodnie z wytycznymi Program ma na celu:

- 1) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 2) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 3) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 4) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 5) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 6) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Realizując obowiązek wynikający z art. 87 ust. 5 z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. z 2022 r., poz. 840 t.j.) ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, sprawozdanie sporządza się co 2 lata. Poniżej przedstawiono podjęte działania w ramach realizacji Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami zrealizowane przez powiat choszczeński w latach 2022 – 2023.

2. REJESTR ZABYTEKÓW

Zabytkiem nieruchomym jest nieruchomości, jej część lub zespół nieruchomości, które są dziełem człowieka lub są związane z jego działalnością. Zabytkiem nieruchomym są także nieruchome zabytki archeologiczne, będące pozostałością (powierzchniową, podziemną lub podwodną) egzystencji człowieka, nieruchomości dzieli się na trzy rodzaje:

1. Gruntowe stanowiące część powierzchni ziemi.
2. Budynkowe trwale związane z gruntem.
3. Lokalowe będące częścią budynku.

Zabytkiem nieruchomym może być wybrana część lub całość nieruchomości. Oprócz budynków lub budowli zabytki nieruchome to także miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych ludzi lub instytucji. W ustawie wymienione są także krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne i ruralistyczne, budownictwo obronne, obiekty techniki, cmentarze i parki. Ze względu na posiadane

wartości historyczne, artystyczne lub naukowe w interesie społecznym jest zachowanie zabytków poprzez otoczenie ich ochroną i opieką.

Zabytki wpisuje się do rejestru zabytków prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela nieruchomości lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy (art. 9 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku.

Bieżące informacje o ilości zabytków w Powiecie Choszczeńskim

W latach 2022 – 2023 Powiat Choszczeński otrzymał informację od Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wpisie do rejestru następujących obiektów:

Tabela 1. Nowe zabytki nieruchome w powiecie choszczeńskim w latach 2022 - 2023

NOWE ZABYTKI NIERUCHOME W POWIECIE CHOSZCZEŃSKIM W LATACH 2022 – 2023					
Miejscowość	Gmina	Powiat	Obiekt	Numer rejestru	Data wpisu
Pełczyce	Pełczyce	Choszczeński	Cmentarz żydowski wraz z zadrzewieniem oraz zachowanymi reliktnami nagrobków (rejestr zabytków nieruchomych)	A-2042	21.04.2023 r.

W celu wyeksponowania poszczególnych zabytków, zahamowania procesów degradacji oraz doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania rozpoczęto umieszczanie na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru specjalnego znaku.

Zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, *Starosta, w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, może umieszczać na zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru znak informujący o tym, iż zabytek ten podlega ochronie.* Wzór znaku określony jest rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 roku w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na

zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. z 2004 r. nr 30, poz. 259). Wzór znaku:

Rysunek 1. Wzór znaku umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków.

Znakiem tym, w pierwszej kolejności, powinny być oznakowane zabytki nieużytkowane, tym samym bardziej narażone na zniszczenie lub uszkodzenie przez osoby nieświadome, że jest to zabytek i podlega ochronie.

Procedura znakowania zabytku:

1. Złożenie przez właściciela zabytku wniosku o umieszczenie na zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru zabytków znaku informującego o tym, że zabytek ten podlega ochronie.
2. Do wniosku należy dołączyć wymagane dokumenty, w tym oświadczenie o posiadanym prawie do dysponowania zabytkiem nieruchomym.
3. Opłaty:
10 zł opłata ustalona na podstawie art. 1 ust. 1 pkt 1 lit. a oraz część I pkt 53 załącznika do Ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej.
17 zł – pełnomocnictwo – opłata skarbową za złożenie dokumentu stwierdzającego udzielenia pełnomocnictwa ustalona na podstawie art. 1 ust. 1 pkt 2 oraz części IV Załącznika do Ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej.
4. Wystosowanie pisma do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w sprawie wydania opinii dot. umieszczenia znaku informacyjnego – Zabytek chroniony prawem.
5. Rozstrzygnięcie następuje w drodze decyzji administracyjnej Starosty.

W celu realizacji powyższego zadania Powiat Choszczeński dnia 9 stycznia 2023 r. umieścił na Kościele Parafialnym pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Drawnie przy Placu Wolności 1, 73-220 Drawno znak na zabytku nieruchomym wpisanych do rejestru zabytków.

Zdjęcie 1. Umieszczenie znaku na zabytku

Źródło: Parafia Rzymskokatolicka p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Drawnie

Źródło: Parafia Rzymskokatolicka p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Drawnie

Tabela 2. Ewidencja wydanych znaków „zabytek chroniony prawem” w powiecie choszczeńskim w latach 2022 – 2023

EWIDENCJA WYDANYCH ZNAKÓW „ZABYTEK CHRONIONY PRAWEM” W POWIECIE CHOSZCZEŃSKIM W LATACH 2022 – 2023			
Lp.	Nazwa zabytku	Nr decyzji	Data przekazania
1.	Kościół Parafialny pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Drawnie przy Placu Wolności 1 73-220 Drawno	IZP.4123.11.2022.II z dnia 29.12.2022 r.	09.01.2023 r.

3. ZAŁOŻENIA POWIATOWEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Kierunki „Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Choszczeńskiego” realizowane są poprzez wspólne działania władz samorządowych, właścicieli oraz zarządców obiektów, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń. Jego główne założenia są zbieżne z wymogami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i polegają na:

1. Prowadzeniu działań zmierzających do poprawy stanu technicznego zabytków oraz zapobieganie ich degradacji.
2. Uwzględnieniu zagadnień związanych z ochroną zabytków do zadań strategicznych jednostek samorządowych na terenie Powiatu.
3. Uwzględnieniu uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego z uwzględnieniem ochrony przyrody i równowagi ekologicznej oraz ich eksponowanie, jako walorów krajobrazu kulturowego.

4. Podejmowaniu działań zmierzających do zwiększenia atrakcyjności zabytków poprzez inicjatywy sprzyjające wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.
5. Podejmowaniu przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Ponadto Powiat Choszczeński posiada „**Powiatowy plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Powiatu Choszczeńskiego**”. Omawiany plan składa się z dwóch części, opisowej i graficznej.

Ochrona zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, polega na planowaniu, przygotowaniu i realizacji przedsięwzięć zapobiegawczych, dokumentacyjnych, zabezpieczających, ratowniczych i konserwatorskich, mających na celu ich uratowanie przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zaginięciem. Realizowanie i prowadzenie przedsięwzięć ochrony zabytków polega na:

1. Zapobieganiu i prowadzeniu prac przygotowawczych – w czasie poprzedzającym wystąpienie konfliktu zbrojnego lub sytuacji kryzysowej.
2. Podwyższeniu gotowości wprowadzonej w okresie narastania bezpośredniego zagrożenia poprzez organy bezpieczeństwa i kierowania kryzysowego.
3. Reagowaniu w czasie wystąpienia i trwania konfliktu zbrojnego lub sytuacji kryzysowej.
4. Zabezpieczeniu i dokumentowaniu po ustąpieniu konfliktu zbrojnego lub sytuacji kryzysowej.
5. Ochronie zabytków ruchomych.

Powiatowy plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Powiatu Choszczeńskiego został uzgodniony z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Szczecinie oraz uzgodniony z Wojewodą Zachodniopomorskim. W świetle powyższych uzgodnień oraz wytycznych, opracowano dokument, przedmiotem którego jest ochrona dziedzictwa kulturowego znajdującego się w granicach administracyjnych powiatu choszczeńskiego.

4. REALIZACJA POWIATOWEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTAKMI

W okresie sprawozdawczym, za pomocą dostępnych i możliwych instrumentów prawnych, finansowych i społecznych podjęto działania, które miały na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego na terenie powiatu choszczeńskiego.

Rada Powiatu w Choszczynie uchwalała Nr XXX/256/2018 z dnia 16 października 2018 roku w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz uchwalała Nr IV/32/2019 z dnia 15 lutego 2019 r. Rady Powiatu Choszczeńskiego zmieniającą uchwałę w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, stworzyła możliwość otrzymania przez

właścicieli obiektów zabytkowych dotacji na dofinansowanie nakładów koniecznych na wykonanie wyżej wymienionych prac.

Powiat Choszczeński w okresie sprawozdawczym odnotował następujące działania w celu zahamowania procesów degradacji zabytku i doprowadzenia do poprawy stanu jego zachowania. Powiat Choszczeński udzielił w okresie od 2022 – 2023 roku dotacje w łącznej wysokości 50 000,00 zł na prace zabezpieczające i remontowo – budowlane przy zabytku.

Tabel 3. Dotacje na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach przekazane w latach 2022 – 2023

Rok udzielenia dotacji	Obiekt	Zakres prac	Wnioskodawca	Informacja o przekazanych kwotach dotacji
2023 r.	Kościół pw. św. Antoniego z Padwy w Będargowie	Remont wieży kościoła II etap	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Antoniego z Padwy w Będargowie	50 000,00 zł

Dokumentacja zdjęciowa powyższego zabytku:

PRZED

Zdjęcie 2. Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Antoniego z Padwy w Będargowie (kościół)

Źródło: Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Antoniego z Padwy w Będargowie

W TRAKCIE

Zdjęcie 3. Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Antoniego z Padwy w Będargowie (kościół)

Źródło: Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Antoniego z Padwy w Będargowie

PO

Zdjęcie 4. Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Antoniego z Padwy w Będargowie (kościół)

Źródło: Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Antoniego z Padwy w Będargowie

Źródło: Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Antoniego z Padwy w Będargowie

Dzięki funduszom przekazanych przez Powiat Choszczeński w znacznym stopniu zahamowano proces degradacji wyżej wymienionego zabytku oraz doprowadzono do poprawy stanu jego zachowania. Powiat Choszczeński udzielił dotacji celowej na wykonanie prac konserwatorskich w zabytkowym kościele w Będargowie (gmina Pełczyce). Dotacja w kwocie 50 000,00 zł przyznana została na wniosek Parafii Rzymskokatolickiej pw. św. Antoniego z Padwy w Będargowie. Prace budowlane obejmowały rozebranie pokrycia dachowego z blachy, deskowania połaci dachu, obicia ścian i obróbkę murów, prostowanie wieżby dachowej, wymianę elementów konstrukcyjnych ścian drewnianych i dachu, odgrzybienie elementów drewnianych, impregnację grzybobójczą i ognioochronną desek, płyt, bali i krawędziaków, osadzenie ościeżnic zewnętrznych, montaż żaluzji z listew, pokrycie dachu folią, kontrłatami, pokrycie wieży gontami, wykonanie gzymsów i pasów elewacyjnych.

Kościół parafialny pw. św. Antoniego Padewskiego w Będargowie to gotycka budowla z przełomu XV i XVI w. Murowany z kamienia i cegły, halowy i orientowany, portale ciosane. W bryle kościoła znajduje się drewniana wieżyczka szalowana deskami z hełmem krytym drewnianym gontem. Od szczytu wschodniego ozdobiony został renesansowymi wnękami, pochodzącymi z XVI w. Wewnątrz znajduje się strop drewniany belkowany, który kilka lat temu był odnowiony i polakierowany, gdzie dołożono również dekoracyjne belki poprzeczne. Znajdujemy tu również chrzcielnicę z XIX w., odnowioną przy współudziale mieszkańców, którzy przy niej przyjmowali chrzest oraz płytę nagrobną z 1742 r., umieszczoną obecnie w prezbiterium. Wnętrze kilka lat temu odmalowano, a w prezbiterium oraz wokół świątyni odstonięto kamienie. Położono nową posadzkę, a także podwyższono prezbiterium. Najpilniejszych prac remontowych wymagała wieża, której zły stan techniczny groził wręcz katastrofą budowlaną (przechył konstrukcji spowodowany destrukcją drewna był znaczny). I etap prac obejmował wymianę elementów konstrukcyjnych wieży kościoła (belki, zastrzały, słupy, wzmocnienie i uzupełnienie uszkodzonych elementów konstrukcji, fragmentów murów i spoin, a także impregnację grzybobójczą drewnianych elementów wieży.

Podjęte prace przyczyniły się do zachowania w odpowiednim stanie obiektu, który jest ważnym obiektem zabytkowym i architektonicznym. W wyniku podjętych działań kolejny zabytek jest zabezpieczony przed dalszą degradacją, co z pewnością wpłynęło na ubogacenie architektury i krajobrazu miejscowości, a także umocniło tożsamość lokalnej społeczności, która będzie identyfikowała się z zachowanym w dobrym stanie obiektem. Po wykonaniu ww. prac zwiększyło się bezpieczeństwo, a przede wszystkim atrakcyjność obiektu, a tym samym liczba osób korzystających z zabytku.

Obiekt jest bardzo ważnym elementem zabytkowego regionu i wpisuje się w architekturę baroku terenów choszczeńskich. Szczególnie ważny jest również dla lokalnej społeczności, dla której tożsamość sakralna łączy się z narodowym patriotyzmem. Jest cennym obiektem zabytkowym i architektonicznym. Wpłynie na

ubogacenie architektury i krajobrazu miejscowości, a także na umocnienie tożsamości lokalnej społeczności, która będzie identyfikować się z zachowanym w dobrym stanie obiektem.

Wykaz podmiotów, którym udzielono dotacji w poszczególnych gminach

W ramach współpracy z samorządami gminnymi Powiat Choszczeński otrzymał informacje na temat wysokości udzielonych dotacji pozyskanych z budżetów gmin oraz funduszy zewnętrznych na prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru prowadzonego przez Zachodniopomorskiego Konserwatora Zabytków. Z otrzymanych informacji wynika, iż gminy powiatu choszczeńskiego wydatkowały ze swoich budżetów na ten cel łącznie **374 000,00 zł**.

Gmina Bierzwnik

W okresie sprawozdawczym tj. 2022 – 2023 r. Gmina Bierzwnik nie wykonała żadnych prac przy zabytkach w celu zahamowania procesów degradacji (źródło danych Urząd Gminy w Bierzwniku).

Gmina Choszczno

Tabela 4. Wykaz dotacji przyznanych przez gminę Choszczno w latach 2022 – 2023

WYKAZ DOTACJI PRZYZNANYCH PRZEZ GMINĘ CHOSZCZNO W LATACH 2022 – 2023					
Dotowany obiekt	Nr pozycji w rejestrze zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Wykonane prace w ramach udzielonej dotacji	Kwota dotacji	Rok udzielenia dotacji
Ruiny Kościoła filialnego w Radaczewie	A-621	23.04.1991 r.	Wzmocnienie murów kamiennych, wzmocnienie korony murów, renowacja elementów ceramicznych do odbudowy kościoła w Radaczewie na terenie Parafii Piasecznik	5 000,00 zł	2022 r.

Ruiny Kościoła filialnego w Radaczewie	A-621	23.04.1991 r.	Wykonanie dokumentacji architektoniczno-budowlanej do zabezpieczenia pozostałości kościoła w Radaczewie na terenie Parafii Piasecznik, gm. Choszczno – I etap prac	5 000,00 zł	2023 r.
--	-------	---------------	--	-------------	---------

Źródło: Urząd Miejski w Choszcznie

Gmina Drawno

W okresie sprawozdawczym tj. 2022 – 2023 r. Gmina Drawno nie wykonała żadnych prac przy zabytkach w celu zahamowania procesów degradacji (źródło danych Urząd Miejski w Drawnie).

Gmina Krzęcin

Tabela 5. Wykaz dotacji przyznanych przez gminę Krzęcin w latach 2022 – 2023

WYKAZ DOTACJI PRYZNANYCH PRZEZ GMINĘ KRZĘCIN W LATACH 2022 – 2023					
Dotowany obiekt	Nr pozycji w rejestrze zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Wykonane prace w ramach udzielonej dotacji	Kwota dotacji	Rok udzielenia dotacji
Parafia Rzymsko-Katolicka w Krzęcinie na prace przy Kościele pw. św. Jana Chrzciciela w Krzęcinie	A-216	11.05.2005 r.	Naprawa wraz z przemurowaniem fragmentu muru cmentarnego przy Kościele pw. św. Jana Chrzciciela w Krzęcinie	15 000,00 zł	2022 r.
Parafia Rzymsko-Katolicka w Krzęcinie	A-217	13.05.2005 r.	Naprawa ogrodzenia cmentarza wraz z montażem	20 000,00 zł	2022 r.

na prace przy Kościele pw. Najświętszego Serca Jezusowego w Granowie			bramy przy Kościele pw. Najświętszego Serca Jezusowego w Granowie		
Parafia Rzymsko-Katolicka w Chłopowie na prace przy Kościele pw. św. Józefa Oblubieńca Najświętszej Marii Panny w Objezierzu	A-238	02.12.2005 r.	Wykonanie dezynsekcji Kościoła pw. św. Józefa Oblubieńca Najświętszej Marii Panny w Objezierzu	25 000,00 zł	2022 r.
Parafia Rzymsko-Katolicka w Krzęcinie na prace przy Kościele pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Żeńsku	A-640	01.08.1956 r.	Wymiana zabytkowych drzwi zewnętrznych Kościoła pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Żeńsku	20 000,00 zł	2023 r.

Źródło: Urząd Gminy w Krzęcinie

Gmina Pełczyce

Tabela 6. Wykaz dotacji przyznanych przez gminę Pełczyce w latach 2022 – 2023

WYKAZ DOTACJI PRZYZNANYCH PRZEZ GMINĘ PEŁCZYCE W LATACH 2022 – 2023					
Dotowany obiekt	Nr pozycji w rejestrze zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Wykonane prace w ramach udzielonej dotacji	Kwota dotacji	Rok udzielenia dotacji
Kościół filialny pw. św. Trójcy w Nadarzynie	A-601	23.04.1990 r.	Uzupełniono ubytki tynku i farby na ścianach,	5 000,00 zł	2022 r.

*Sprawozdanie z realizacji Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Choszczeńskiego
na lata 2021 – 2024 za okres 2022 – 2023 roku*

			pomalowano wieżę kościoła		
Kościół filialny pw. św. Kazimierza w Jarosławsku	A-1505	01.02.2016 r.	Remont wieży kościoła związany z deskowaniem dolnej części wieży, zabezpieczenie jej folią paroprzepuszczal ną oraz okryciem wieży blachą cynkową. Ponadto wymieniono instalację odgromową oraz wyprostowano krzyż na wieży	120 000,00 zł	2022 r.
Kościół parafialny pw. św. Antoniego w Będargowie	A-628	12.12.1963 r.	Wykonano I etap prac remontu wieży tj. wymieniono elementy konstrukcyjne wieży (belki, zastrzały, słupy, wzmocniono i uzupełniono uszkodzone elementy konstrukcji, fragmenty murów i spoin, a także wykonano impregnację grzybobójczą drewnianych elementów wieży)	45 000,00 zł	2022 r.
Kościół parafialny pw.	A-143	31.08.1956 r.	Montaż systemu poprawiającego bezpieczeństwo	8 000,00 zł	2023 r.

*Sprawozdanie z realizacji Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Choszczeńskiego
na lata 2021 – 2024 za okres 2022 – 2023 roku*

Narodzenia NMP w Pełczycach			pomieszczeń sakralnych kościół parafialnego		
Kościół parafialny pw. św. Antoniego w Będargowie	A-628	12.12.1963 r.	W ramach II etap remontu kościoła wykonano wymianę zniszczonych elementów wieży (belki drewniane i łąty) wykonano odeszkowanie wieży, wymieniono pokrycie dachu z blachy stalowej na drewniany gont, wykonano wentylację pomieszczeń kościół, wyrównano powierzchnię ścian wewnętrznych wraz z gruntowaniem i malowaniem. Ponadto wykonano malowanie konstrukcyjnych elementów drewnianych farbami renowacyjnymi	114 000,00 zł	2023 r.
Kościół filialny pw. św. Józefa w Płotnie	A-598 (369)	23.10.1991 r.	W ramach prac wykonano wzmocnienie konstrukcji wieży, uzupełniono ubytki w elewacji drewnianej	7 000,00 zł	2023 r.

			(szpachlowanie i kitowanie) oraz wykonano malowanie wieży. Ponadto przeprowadzono zabieg chemicznego usunięcia korników		
--	--	--	---	--	--

Źródło: Urząd Gminy w Pełczycach

Gmina Recz

Tabela 7. Wykaz dotacji przyznanych przez gminę Recz w latach 2022 – 2023

WYKAZ DOTACJI PRYZNANYCH PRZEZ GMINĘ RECZ W LATACH 2022 – 2023					
Dotowany obiekt	Nr pozycji w rejestrze zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Wykonane prace w ramach udzielonej dotacji	Kwota dotacji	Rok udzielenia dotacji
Budynek organistówki – biblioteki w Reczu, ul. Ratuszowa 6	597	30.01.1991 r.	Wymiana poszycia dachu, przemurowanie kominów, wymiana stolarki okiennej oraz drzwi – w trakcie realizacji	470 400,00 zł	2023 r.

Źródło: Urząd Miejski w Reczu

Na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Starostwa Powiatowego w Choszczynie umieszczony został „Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Choszczeńskiego na lata 2021 – 2024” (<https://bip.powiatchoszczenski.pl/301-powiatowy-program-opieki-nad-zabytkami-powiatu-choszczenskiego-na-lata-2021-2024.html>) celem udostępnienia danych o zabytkach.

5. PODSUMOWANIE

Sprawozdanie z dwuletniej realizacji Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami ukazuje wszystkie działania podjęte przez Powiat Choszczeński w latach 2022 – 2023, które wynikają zarówno z regulacji centralnych, jak i przyjętych przez samorząd dokumentów strategicznych. Niewątpliwie,

najistotniejszym działaniem w zakresie opieki nad zabytkami, będącym punktem wyjścia dla dalszych aktywności, jest dbałość o zahamowanie degradacji zabytków.

W okresie sprawozdawczym podejmowano szereg działań związanych z dbałością o zachowanie istniejących walorów zabytkowych. Podjęto działania związane z zahamowaniem degradacji substancji zabytkowej, kształtowaniem atrakcyjnego wizerunku powiatu choszczeńskiego oraz ze zwiększeniem atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych.

Obiekty zabytkowe są jednym z głównych elementów tożsamości kulturowej regionu. Stanowią one istotny element dziedzictwa kulturowego każdej społeczności lokalnej stanowiąc świadectwo minionych epok bądź zdarzeń, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Bardzo ważną grupą tych obiektów są obiekty sakralne, które – w zależności od okresu historycznego – poza naturalnym byciem miejscami kultu religijnego pełniły również inne role.

Istotne jest aby kształtować świadomość mieszkańców powiatu choszczeńskiego na potrzeby związane z właściwym utrzymaniem i ochroną lokalnego środowiska kulturowego. Podejmowane działania skierowane są głównie na zahamowanie procesów degradacji zabytków, przy jednoczesnym zwiększeniu atrakcyjności zabytków poprzez turystyczne zagospodarowanie walorów przyrodniczych powiatu choszczeńskiego i równoległym budowaniu wiedzy o lokalnych zasobach dziedzictwa kulturowego.

Powiat Choszczeński co roku przeznacza środki finansowe w formie dotacji mające na celu utrzymanie przedmiotowych obiektów w odpowiednim stanie technicznym jak i wizualnym. W 2023 r. przyznano dotację Parafii Rzymskokatolickiej pw. św. Antoniego z Padwy w Będargowie na remont wieży kościoła – II etap, która przyczyniła się do zwiększenia bezpieczeństwa, a przede wszystkim atrakcyjności obiektu. Poprawa stanu zabytku przyczyniła się do zwiększenia dostępności zarówno dla mieszkańców jak i turystów. Ponadto wspólna dbałość o zachowanie wartości kulturowych, które towarzyszą zabytkom sakralnym wzmacnia poczucie tożsamości oraz zacieśnia procesy integracyjne w społeczności lokalnej, minimalizując niektóre negatywne skutki globalizacji.

Obecnie planuje się dalsze wspieranie inicjatyw mających na celu zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania. Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami zakłada również wzrost świadomości społecznej wśród mieszkańców powiatu choszczeńskiego w zakresie ochrony dóbr kultury, przyczyniając się w ten sposób do budowania lokalnej tożsamości i wspólnego dziedzictwa. Powyższe z pewnością przyczyni się do większej ochrony dziedzictwa kulturowego powiatu choszczeńskiego.

Reasumując realizacja Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Choszczeńskiego w latach 2022 – 2023 stawia na zaspokojenie doraźnych potrzeb związanych z obiektami zabytkowymi. Poprzez ich stan techniczny i wizualny, będą dawały namacalne świadectwo bogatej historii powiatu choszczeńskiego. Ochrona zabytków oraz dbanie o należyty stan zabytków jest coraz bardziej powszechna wśród mieszkańców naszego powiatu. Odnowienie i rewitalizacja obiektów zabytkowych budzi świadomość potrzeby ratowania i ochrony zabytków. Tak więc stworzenie programu opieki nad zabytkami jest nie tylko koniecznością ale również potrzebą społeczną. Jest ważnym elementem w upowszechnianiu wiedzy i pomaganiu właścicielom zabytków w dbaniu o ich dobrą kondycję. Zadbane i ciekawe zabytki zlokalizowane w atrakcyjnym położeniu geograficznym będą zachęcać nie tylko turystów, ale również będą przyciągać prywatnych przedsiębiorców do inwestowania w obiekty zabytkowe, które przyczynić się mogą do zmniejszenia ubóstwa i bezrobocia poprzez utworzenie nowych miejsc pracy.

W następnych latach planuje się dalsze wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych, zarządców oraz indywidualnych właścicieli zabytków w sferze opieki nad zabytkami w powiecie choszczeńskim. Wspierane będą również przedsięwzięcia, w szczególności poprzez udzielenie dotacji na prace związane z rewitalizacją i przywróceniem dawnej świetności wyeksploatowanych zabytków.

Spis tabel:

Tabela 1. Nowe zabytki nieruchome w powiecie choszczeńskim w latach 2022 - 2023	4
Tabela 2. Ewidencja wydanych znaków „zabytek chroniony prawem” w powiecie choszczeńskim w latach 2022 – 2023	6
Tabela 3. Dotacje na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach przekazane w latach 2022 – 2023	8
Tabela 4. Wykaz dotacji przyznanych przez gminę Choszczno w latach 2022 – 2023	11
Tabela 5. Wykaz dotacji przyznanych przez gminę Krzęcin w latach 2022 – 2023 ...	12
Tabela 6. Wykaz dotacji przyznanych przez gminę Pełczyce w latach 2022 – 2023	13
Tabela 7. Wykaz dotacji przyznanych przez gminę Recz w latach 2022 – 2023	16

Spis rysunków:

Rysunek 1. Wzór znaku umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków.	5
--	---

Spis zdjęć:

Zdjęcie 1. Umieszczenie znaku na zabytku	6
Zdjęcie 2. Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Antoniego z Padwy w Będargowie (kościół)	8
Zdjęcie 3. Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Antoniego z Padwy w Będargowie (kościół)	9
Zdjęcie 4. Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Antoniego z Padwy w Będargowie (kościół)	9

STAROSTA
mgr Wioletta Kaszak

